

CITES-rajoitukset

Johdanto

CITES-yleissopimus (Convention on International Trade In Endangered Species of Fauna and Flora) sääntelee englanninkielisen nimensä mukaisesti uhanalaisten villieläinten ja kasvien kansainvälistä kauppaa. Sopimus allekirjoitettiin Washingtonissa 3.3. 1973 ja se astui voimaan 1.7.1975. Suomi liittyi sopimukseen 8.8.1976 ja siitä lähtien sopimuksen toimeenpanosta maassamme on hallintoviranomaisen ohella vastannut Tulli omalla toimialallaan. EU:ssa on yhteinen CITES-lainsäädäntö, jolla CITES-sopimusta toimeenpannaan.

Määritelmiä

Lajiliitteet

Lajiliitteitä on Washingtonin yleissopimuksessa 3 kpl (I, II ja III) ja Euroopan Neuvoston asetuksessa 4 kpl (A, B C ja D). Liitteet A-C noudattavat pääosin yleissopimuksen lajiliitteitä I-III. Liitteeseen A on kuitenkin otettu monia EU:n luonto- ja lintudirektiivin lajeja liitteestä II, esim. eurooppalaiset maakilpikonnat ja suurpedot. Liitteeseen B on otettu CITES lajiliitteiden ulkopuolelta lajeja, joiden tuonti on laajaa sekä lajeja, joiden tuonti ja harrastus voivat aiheuttaa ekologisen uhan eli niiden leviäminen luontoon voi paikallisesti syrjäyttää EU:n alkuperäisiä lajeja. Liitteessä D on lajeja, jotka eivät kuulu yleissopimuksen lajiliitteisiin, mutta joiden tuontia tilastoidaan, jotta mahdolliseen tuonnin sääntelyyn voidaan ryhtyä ajoissa.

Yksilö

- Elävä tai kuollut liitteissä A-D mainittu eläin tai kasvi
- Niistä saatu osa, tuote tai johdannainen, joka muodostaa osan jostain muusta tavarasta
- Kaikkia muita tavaroita, jos todistuksesta, pakkauksesta tai merkinnästä tai nimilapusta tai muusta seikasta näin ilmenee

Henkilökohtaiset tavarat ja kotiesineistö

- Kuolleita yksilöitä, niiden osia tai niistä tehtyjä tuotteita, joita ei käytetä kaupallisessa hyötymistarkoituksessa -> **Eivät** voi olla eläviä eläimiä tai kasveja
- Matkustajan henkilökohtaisia **mukanaan** kuljettamia matkatavaroita, tai

Rajoituskäsikirja
CITES-rajoitukset
27.4.2021

- Vakinaisen asuinpaikkansa siirtävän luonnollisen henkilön henkilökohtaista omaisuutta, tai
- Matkustajan myöhemmin maahan tuomia metsästysmuistoja
- Henkilökohtaisen muuttokuorman mukana olevia lemmikkieläimiä ei pidetä henkilökohtaisina tavaroina tai kotiesineistönä

Tullitoimipaikat, joissa CITES-tarkastukset tehdään

Valvontaa on tehostettu ja helpotettu säätämällä, että Suomessa CITES-yksilöiden tuonti- ja vientitarkastukset voidaan tehdä vain seuraavissa tullitoimipaikoissa niiden yhteydessä mainittujen erityisten rajoitusten puitteissa. Tämä koskee myös kauttakuljetusta, mikäli yksilöt asetetaan passitusmenettelyyn.

Eläimet, niiden osat ja johdannaiset:

- Helsinki, satama (Eläinlääkinnällisen rajatarkastuksen vaativien elävien CITES-eläinten tuonti kielletty)
- Helsinki-Vantaan lentoasema
- Vaalimaa
- Raja-Jooseppi (Eläinlääkinnällisen rajatarkastuksen vaativien CITES-yksilöiden tuonti kielletty)
- Kilpisjärvi (Ainoastaan norjalaista alkuperää olevien tai Norjaan EU-lainsäädännön mukaisesti tuotavaksi hyväksytyjen CITES-yksilöiden tuonti on sallittua)

Kasvit, niiden osat ja johdannaiset:

- Helsinki, satama
- Helsinki-Vantaan lentoasema
- Vaalimaa
- Turku

CITES-yksilöt on tarvittaessa ohjattava tullivalvonnassa (=passitettava) hyväksytylle tullitoimipaikalle. Eläinlääkinnällisen rajatarkastuksen alaisia eläimiä ja tavaroita voidaan kuitenkin tuoda yhteisön alueelle vain sellaisten rajanylityspaikkojen kautta, joiden yhteydessä sijaitsee eläinlääkinnällinen rajatarkastusasema.

Rajoituskäsikirja
CITES-rajoitukset
27.4.2021

Suomen ympäristökeskuksen erityisellä luvalla CITES-tarkastukset voidaan tehdä myös muissa tullitoimipaikoissa. Tämä ei kuitenkaan koske sellaisten eläinten tai tavaroiden tuontia, jotka vaativat eläinlääkinnällisen rajatarkastuksen.

Tullimenettelyt

CITES-säädöksissä **tuonnilla** yhteisöön tarkoitetaan kaikkea CITES-yksilön fyysistä saapumista yhteisön alueelle tulliselvitysmuodosta ja tullimenettelystä riippumatta. Poislukien kauttakuljetukset.

Viennillä tarkoitetaan kaikkea CITES-yksilön fyysistä poistumista yhteisön alueelta tulliselvitysmuodosta ja tullimenettelystä riippumatta. Poislukien kauttakuljetukset.

Jälleenviennillä yhteisöstä tarkoitetaan aikaisemmin yhteisöön tuotujen yksilöiden vientiä EU:n ulkopuolelle.

Jälleentuonnilla yhteisöön tarkoitetaan yhteisöstä aikaisemmin vietyjen tai jälleenvietyjen yksilöiden tuontia.

Kauttakuljetuksella tarkoitetaan lähetystä, joka tulee kolmannelta maasta ja joka ainoastaan kulkee yhteisön kautta uudestaan kolmanteen maahan. Tällöin myös lähetysten mukana olevat 3. maan CITES-vientiluvat on oltava myönnetty määränpäänä olevaan 3. maahan asti.

Kauppa

- Tuonti, vienti ja jälleenvienti
- Omaisuuden käyttö, luovutus ja siirto yhteisössä ja jäsenvaltiossa
- Ostaminen, ostajaksi tarjoutuminen
- Hankkiminen kaupallisiin tarkoituksiin
- Kaupallisessa tarkoituksessa näytteille asettaminen
- Käyttö hyötymistarkoituksessa
- Myynti ja hallussapito myyntiä varten
- Myytäväksi tarjoaminen ja myymistä varten kuljettaminen

Vaadittavat asiakirjat

Tuonti EU:n alueelle

Rajoituskäsikirja
CITES-rajoitukset
27.4.2021

A-liite

- Suomen ympäristökeskuksen myöntämä tuontilupa **ja**
- Vientimaan viranomaisen myöntämä vientilupa tai jälleenvientitodistus

B-liite

- Suomen ympäristökeskuksen myöntämä tuontilupa **ja**
- Vientimaan viranomaisen myöntämä vientilupa tai jälleenvientitodistus

C-liite

- CITES tuonti-ilmoitus **ja**
- Vientimaan viranomaisen myöntämä
 - a) vientilupa **tai**
 - b) alkuperätodistus muusta kuin liitteessä nimetystä maasta

Mikäli CITES-lajiliitteissä A, B tai C mainitun yksilön perässä ei ole merkintää I, II tai III, yllä mainituista vaatimuksista poiketen vientiluvaksi katsotaan viranomaisen kirjallinen todistus siitä, että ko. yksilöt on hankittu vientimaan lainsäädännön mukaisesti.

D-liite

- CITES tuonti-ilmoitus

Vienti EU:n alueelta

A-liite

- Suomen ympäristökeskuksen myöntämä vientilupa

B-liite

- Suomen ympäristökeskuksen myöntämä vientilupa

C-liite

- Suomen ympäristökeskuksen myöntämä vientilupa

D-liite

- Ei tarvita CITES asiakirjoja

Jälleenvienti EU:n alueelta

A-liite

- Suomen ympäristökeskuksen myöntämä jälleenvientitodistus

B-liite

- Suomen ympäristökeskuksen myöntämä jälleenvientitodistus

C-liite

- Suomen ympäristökeskuksen myöntämä jälleenvientitodistus

D-liite

Rajoituskäsikirja
CITES-rajoitukset
27.4.2021

- Ei tarvita CITES asiakirjoja

Kauppa EU:n alueella

A-liite

- CITES-todistus, joka koskee vain sitä henkilöä ja toimintaa, jota varten se on myönnetty
- CITES-todistus on yksilökohtainen, mikäli yksilö merkitty ja mikäli todistuksesta ei muuta ilmene

B-liite

- Ei erillisiä CITES asiakirjoja, mutta laillinen alkuperä pitää pystyä osoittamaan

C- ja D-liitteet

- Ei erillisiä CITES asiakirjoja

Soitintodistuksia koskevat poikkeukset

CITES-soitintodistus yksinkertaistaa CITES-lajeja sisältävien soittimien liikkumista EU:n ulkorajojen yli ja mahdollistaa useita rajanylityksiä yhdellä soitintodistuksella. Soitintodistus korvaa tähän asti jokaisessa EU-rajanylityksessä vaaditut CITES-tuonti-, vienti ja/tai jälleenvientiluvat. Todistus voi olla joko EU:n toimivaltaisen CITES-viranomaisen myöntämä tai kolmannen maan toimivaltaisen CITES-viranomaisen myöntämä.

Soitintodistus oikeuttaa sen haltijan ylittämään soittimensa kanssa EU:n ulkorajat ei-kaupallisessa tarkoituksessa. Ei-kaupallisiksi tarkoituksiksi luetaan soittimen henkilökohtainen käyttö, esiintyminen, tuotanto, levyttäminen, musiikkilähetykset, opetus, näyttely tai kilpailu. Soitintodistuksen käyttäminen edellyttää, että todistuksen haltija esittää itse henkilökohtaisesti soitintodistuksen Tullissa. Asiamies ei voi tätä tehdä.

Henkilökohtaisia tavaroita ja kotiesineistöä koskevat poikkeukset

Tuonti EU:n alueelle

Henkilö, joka asuu vähintään 185 päivää EU:n alueella

- Liite A (ei poikkeusta)
 - Suomen ympäristökeskuksen tuontilupa ja
 - viejämään viranomaisen myöntämä vientilupa
- Liite B
 - viejämään viranomaisen myöntämä vientilupa tai

Rajoituskäsikirja
CITES-rajoitukset
27.4.2021

- Suomen ympäristökeskuksen tuontilupa, mikäli lähtömaa ei ole CITES-sopimuksen osapuoli

Poikkeus ei koske seuraavien B-liitteen metsästysmuistojen tuontia:

- Leijona (*Panthera leo*),
- Afrikannorsu (*Loxodonta africana*),
- Virtahepo (*Hippopotamus amphibius*),
- Isosarvikuono (*Ceratotherium simum simum*),
- Jääkarhu (*Ursus maritimus*),
- Argaalin (*Ovis ammon*)

Näiden kuuden lajin kohdalla ei sovelleta B-liitteen lajien poikkeussäädöstä, jonka mukaan tuontiin riittää pelkkä viejämään CITES-vientilupa, kun kyse on henkilökohtaisesta, vain omaan käyttöön tulevasta metsästysmuistosta. Näiden kuuden lajin metsästysmuistojen tuontiin vaaditaan aina myös CITES-tuontilupa viejämään myöntämän CITES-vientiluvan lisäksi.

Mikäli kyseessä on jälleentuonti, niin tuontiluvaksi riittää luvanhaltijan kappale (N:o 2) Tullin aikaisemmin leimaamasta yhteisön tuonti- tai vientiluvasta tai Tullin leimaama kolmannen maan (jälleen)vientitodistuksen jäljennös tai todistus, että yksilöt on hankittu yhteisön alueella

- Liitteet C ja D
 - Ei CITES-rajoituksia

Tuonti "pikku-CITES" -luvalla

- Tietyillä kolmansien maiden yksityisillä toimijoilla on ko. maan toimivaltaisen viranomaisen valtuutus myöntää turisteille ns. pikku-CITES -vientilupia
- Luvissa on seuraavia ehtoja: "Personal use", "For accompanied baggage", "Not for postal use", "For non-commercial purposes"
- Vastaa kolmannen maan normaalia CITES-vientilupaa **vain** seuraavissa tapauksissa:
 - Yksilöt ovat ei-kaupallisia tarkoituksia varten; ja
 - Yksilöt ovat laillisesti hankittuja; ja
 - Yksilöt ovat matkustajien **mukanaan** kuljettamia tavaroita; tai
 - Yksilöt ovat osa muuttokuormaa
 - **Ei** voida soveltaa posti- ym. lähetyksiin

Rajoituskäsikirja
CITES-rajoitukset
27.4.2021

- **Ei** voida soveltaa elävien yksilöiden tuontiin

Henkilö, joka ei asu 185 päivää EU-alueella

- Liitteet A ja B
 - tuonti vapaata, mutta myyntikielto ja yksilöt on vietävä EU:sta lähdettäessä
- Liitteet C ja D
 - Ei CITES-rajoituksia

Vienti EU:n alueelta

Henkilö, joka asuu vähintään 185 päivää EU:n alueella

- Liite A
 - Suomen ympäristökeskuksen myöntämä vientilupa
- Liite B
 - Suomen ympäristökeskuksen myöntämä vientilupa

Mikäli kyseessä on jälleenvienti, niin jälleenvienti-todistukseksi riittää luvanhaltijan kappale (N:o 2) Tullin aikaisemmin leimaamasta yhteisön tuonti- tai vientiluvasta tai Tullin leimaama kolmannen maan (jälleen)vientitodistuksen jäljennös tai todistus, että yksilöt on hankittu yhteisön alueella. Tämä poikkeus ei koske sarvikuonon sarvia tai norsunluuta, vaan niiden jälleenvienti henkilökohtaisina tavaroina tai kotiesineistönä edellyttää aina jälleenvientitodistusta.

- Liitteet C ja D
 - Ei CITES-rajoituksia

Henkilö, joka ei asu 185 päivää EU-alueella

- Viennin osalta samat määräykset kuin 185 päivää EU:n alueella asuvilla

Edellä selvitettyt rajoitukset eivät koske henkilökohtaiseen käyttöön tuotuja tai vietyjä seuraavia B-liitteen tuotteita:

- Enintään 125 grammaa sampikalujen (*Acipenseriformes* spp.) kaviaaria henkilöä kohti pakkauksissa, jotka on merkitty CITES-yleissopimuksen hyväksymää menetelmää käyttäen;
- Enintään kolme kaktuskasveista (*Cactaceae* spp.) valmistettua sadekeppiä henkilöä kohti;

Rajoituskäsikirja
CITES-rajoitukset
27.4.2021

- Enintään neljä kuolleista krokotiilieläimistä, joita ovat alligaattorit, kaimaanit ja krokotiilit (*Crocodylia* spp.) esineiksi muokattua yksilöä henkilöä kohti, lukuun ottamatta lihaa ja metsästysmuistoja;
- Enintään kolme jättiläissiipikotilon (*Strombus gigas*) kuorta henkilöä kohti;
- Merihevosia (*Hippocampus* spp.) enintään neljä kuollutta yksilöä henkilöä kohti;
- Jättiläissimpukoiden (*Tridacnidae* spp.) kuoria enintään kolme yksilöä henkilöä kohti, yhteensä enintään kolme kg. Yksilöksi katsotaan yksi kokonainen kuori tai kaksi yhteensopivaa puolikasta;
- Agarpuun (*Aquilaria* spp. ja *Gyrinops* spp.) yksilöitä enintään kilo puulastuja, 24 ml öljyä ja kahdet helmet tai kaksi rukousnauhaa (taikka kaksi kaulanauhaa tai rannekorua) henkilöä kohti

Kauttakuljetusta koskevat poikkeukset

Edellytyksenä CITES-yksilöiden kauttakuljetukselle on, että:

- Mukana ovat asianmukaiset CITES vientiluvat tai jälleenvientitodistukset
- Sama viejämaa on mainittava kaikissa asiakirjoissa
- Lähetysten lopullinen määrämaa on mainittava ja sen on oltava kaikissa asiakirjoissa sama
- Asiakirjojen ja yksilöiden on vastattava toisiaan

Yllä selvitettyjen toimintojen (tuonti, vienti, jälleenvienti, kauttakuljetus ja kauppa EU-alueella) osalta kaikkien tarvittavien CITES-dokumenttien on oltava olemassa ja ne on esitettävä Tullille jo ennen kuin yksilöitä asetetaan ko. tullimenettelyihin.

Luonnonsuojelulain mukaiset rajoitukset

Suomessa rauhoitetut lajit

- Suomessa luonnonvaraisena esiintyvät nisäkkäät
- Suomessa luonnonvaraisena esiintyvät linnut
- Luonnonsuojeluasetuksen liitteissä 1 ja 2 luetellut eläinlajit sekä liitteissä 3(a), 3(b) ja 3(c) luetellut kasvilajit

Rajoituskäsikirja
CITES-rajoitukset
27.4.2021

- Muihin kuin CITES-asetuksessa tarkoitettuihin lajeihin kuuluvan rauhoitetun eläin- tai kasvilajin yksilön, sen osan tai johdannaisen maahantuonti, maastavienti, myyminen, vaihtaminen, tarjoaminen myytäväksi tai vaihdettavaksi on kielletty ilman ELY-keskuksen lupaa

Poikkeuksena rauhoitukseen ovat riistaeläimet ja rauhoittamattomat eläimet

Riistaeläimiä ovat:

1) villikani, metsäjänis, rusakko, orava, euroopanmajava, kanadanmajava, piisami, rämemajava, susi, tarhattu naali, kettu, supikoira, karhu, pesukarhu, mäyrä, kärppä, hilleri, saukko, näätä, minkki, ahma, ilves, itämeren norppa, kirjohylje, halli, villisika, kuusipeura, saksanhirvi, japaninpeura, metsäkauris, hirvi, valkohäntäpeura, metsäpeura ja mufloni; sekä

2) kanadanhanhi, merihanhi, metsähanhi, heinäSORSA, tavi, haapana, jouhisorsa, heinätavi, lapasorsa, punasotka, tukkasotka, haahka, alli, telkkä, tukkakoskelo, isokoskelo, riekko, kiiruna, pyy, teeri, metso, peltopyy, fasaani, nokikana, lehtokurppa ja sepelkyyhky.

Rauhoittamattomia eläimiä ovat:

1) metsämyyrä, vesimyyrä, kenttämyyrä, peltomyyrä, lapinmyyrä, isometsähiiri, isorotta ja kotihiiri; sekä

2) korppi (poronhoitoalueella), varis, harakka, harmaalokki, merilokki, kesykyyhky ja räkättirastas

- Näiden maahantuonti tai maastavienti EI edellytä ELY-keskuksen lupaa
- Huomaa kuitenkin, että riistaeläimistä susi, saukko, ilves, karhu ja heinätavi ovat CITES-lajeja ja niihin sovelletaan CITES-säännöksiä

Tullin tehtävät

- Tarkastaa, että rauhoitetuilla yksilöillä on asianmukaiset vienti- tai tuontiluvat myös EU:n sisäkaupassa
- Maahantuonti ja maastavienti on sallittua kaikkien tullitoimipaikkojen kautta
- Tulli leimaa luvan ja palauttaa sen luvan myöntäneelle ELY-keskukselle

Valaiden ja hylkeiden tuontirajoitukset

Seuraavien valaista saatavien tuotteiden tai valaan osien maahantuonti on kielletty:

Rajoituskäsikirja
CITES-rajoitukset
27.4.2021

- 1) valaanliha, valaanlihauute ja valaanlihamehu;
- 2) valaan elimet ja nahka;
- 3) hetulat ja niiden osat, hampaat ja luut;
- 4) kohdassa 3 mainituista valaanosista muodostuneet jätteet ja sanotuista osista valmistetut jauhot ja jauheet; sekä
- 5) ambra, spermaseetti, valaanrasva ja valasöljy.

Nämä rajoitukset eivät kuitenkaan koske Suomen ympäristökeskuksen luvalla tapahtuvaa tuontia tieteelliseen tai opetukselliseen tarkoitukseen, eikä valaiden hampaista tai valaan luusta valmistettujen taide-esineiden maahantuontia. Näissä tapauksissa vaaditaan kuitenkin asianmukaiset CITES-luvat.

Grönlannin hylkeen valkoturkkisten kuuttien ja kuplahylkeen kuuttien raakanahkojen ja käsiteltyjen nahkojen sekä näistä nahoista valmistettujen tuotteiden maahantuonti on kielletty.

EU:n CITES-säädösten rikkominen

- Tuonti, vienti tai jälleenvienti ilman asianmukaista lupaa tai todistusta tai väärennetyllä tai mitättömällä luvalla
- Lupaehtojen noudattamisen laiminlyönti
- Väärän tiedon antaminen luvan tai todistuksen saamiseksi
- Väärennetyn tai mitättömän luvan tai todistuksen käyttö yhteisön luvan tai todistuksen saamiseksi
- CITES-tuonti-ilmoituksen tekemättä jättäminen tai väärän tuonti-ilmoituksen antaminen
- Elävien yksilöiden kuljettaminen yksilöitä vahingoittavalla tavalla
- A-liitteen lajin yksilöiden käyttö myönnettyjen lupien vastaisiin tarkoituksiin
- Keinollisesti lisättyjen kasvien kauppa asetuksen vastaisesti
- Yksilöiden kuljetus yhteisöön, yhteisön ulkopuolelle tai yhteisön kautta ilman asianmukaista lupaa tai todistusta
- Vienti tai jälleenvienti CITES-sopimuksen osapuolena olevasta kolmannesta maasta ilman asianmukaisia CITES-asiakirjoja

Rajoituskäsikirja
CITES-rajoitukset
27.4.2021

- Yksilöiden ostaminen, ostettavaksi tarjoaminen, hankkiminen kaupallisiin tarkoituksiin, käyttö taloudellisessa hyötymistarkoituksessa, myynti, hallussapito myyntitarkoituksessa, myytäväksi tarjoaminen ja myytäväksi kuljettaminen asetuksen vastaisesti
- Lupien käyttö muiden kuin niiden yksilöiden kohdalle, joille lupa on myönnetty
- Lupien tai todistusten väärentäminen tai muuttaminen
- Lupahakemuksen hylkäämisestä ilmoittamatta jättäminen art. 6 vastaisesti

Mikäli näitä CITES-säädöksiä rikotaan on kyseinen tavara **pidätettävä asian selvittämiseksi**.

Asian selvittämisellä tarkoitetaan:

- Onko asiakkaalla tarvittavat CITES-asiakirjat olemassa, vaikka niitä ei heti tullauksen yhteydessä olisikaan näyttää?
- Onko SYKE:llä edellytykset myöntää puuttuva tuontilupa poikkeuksellisesti jälkikäteen?

Mikäli nämä asiat on selvitetty, eikä vaadittavia CITES-asiakirjoja edelleenkään ole, on asiasta tehtävä rikosilmoitus tutkintaan, joka päättää asian jatkokäsittelystä ja takavarikosta.

Sovellettava lainsäädäntö

- Neuvoston asetus (EY) N:o 338/97 muutoksineen
- Komission asetus (EY) N:o 865/2006 muutoksineen
- Komission asetus (EU) 2015/57 (lupalomakkeet)
- Laki valaiden ja arktisten hylkeiden suojelusta 1112/1982 (muutettu lailla N:o 1107/1996)
- Luonnonsuojelulaki 1096/1996
- Luonnonsuojeluasetus 160/1997
- Metsästyslaki 615/1993